

Verksamhetsberättelse 2023

Levande historia i Göteborg

Detalj från Bastionsplatsens minnesmärke *Mörker* av Kent Karlsson. Foto Ann Hanbert

Ann Hanbert
Samhällsutveckling och hållbarhet

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund till uppdraget Levande Historia	3
Levande Historias uppdrag.....	5
Inriktning i aktiviteter.....	5
Aktivitet i samverkan	6
Budgetuppdrag 2024 – Att stärka arbetet mot antisemitism och islamofobi.....	6
Budget och bidrag	6
Referensgrupp	7
Exempel på beviljade aktivitetsbidrag 2023.....	7

Sammanfattning

Levande Historias viktigaste uppgift är att utifrån historiska erfarenheter stödja satsningar för skolning av ungdomar i demokrati med respekt för alla människors lika och okränkbara värde. Insatser sker i första hand i samverkan med andra aktörer, men sker även i egen regi. Levande Historia ska vara lyhörd för signaler om händelser av relevans och hjälpa till på olika sätt genom att erbjuda stöd, förmedla kontakter och vara bollplank vid genomförande av aktiviteter.

Under 2023 har Levande Historia mottagit 50 ansökningar om stöd vilket är en något högre nivå än 2022.

Levande historia ger årligen ekonomiskt stöd till Judiska församlingens utåtriktade verksamhet. Församlingen erbjuder vittnesmål i skolor och synagogevisningar som är ett komplement till skolans undervisning om judendom och Förintelsen. Under samma himmel med huvudman Sensus erhåller också ett årligt stöd för sina interreligiösa och interkulturella kurser för goda relationer i och utanför skolan.

Sedan 2021 har sakkunnig handledning och vidareutbildning till pedagoger kunnat erbjudas till lärare som möter frågeställningar i sin undervisning som handlar om mänskliga rättigheter och diskriminering, i synnerhet antisemitism och antiziganism. En handbok/lathund har producerats – Tålamodets pedagogik och den icke-dömande dialogen. Syftet är att ge stöd/verktyg till pedagoger som upplever svårigheter i hur man ska kunna lyfta komplexa diskussioner i svåra och känsliga frågor så som bland annat rasism och extremism.

Under året har Levande Historia erbjudit olika teaterföreställningar med tema Förintelsen anpassade för olika åldersgrupper. I samband med föreställningarna har skådespelarna samtalat med eleverna och/eller lärarhandledningar funnits tillgängliga.

Levande Historia har ingått ett treårigt samarbetsavtal med Voksenåsen och erbjuder resebidrag som halverar kostnaderna för 100 elever och 15 medföljande vuxna för Hågkomstresor till Norge varje år.

I november var Levande historia med och arrangerade en utbildningsdag för lärare. Temat var Hur man kan undervisa om Förintelsen.

Under året har även en utställning visats på Stadsbiblioteket - Sverige och Förintelsen.

Bakgrund till uppdraget Levande Historia

Forum för levande historia och Sveriges museum om Förintelsen

I mitten av nittiotalet kunde man se ökade nazistiska strömningar bland ungdomar i Sverige. En del av dessa ungdomar förnekade Förintelsen. Riksdagen och dåvarande statsminister Göran Persson beslutade 1997 att man skulle genomföra en nationell informationskampanj under namnet Levande historia. Syftet var att skolungdomar skulle få utbildning om Förintelsen. Som en del av den nationella satsningen fick alla hushåll med barn boken "...om detta må ni berätta" (en bok om Förintelsen i Europa 1933 -1945).

Levande historia permanentades till en myndighet under Kulturdepartementet 2003 – Forum för levande historia (FLH). Idag har myndigheten ett 40 tal anställda och är placerad i Stockholm.

FLH har till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbetet med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har haft särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. FLH ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Genom kunskap om historien vill FLH bidra till reflektion och lärande om hur dåtid och nutid hänger ihop. FLH har flera regeringsuppdrag att förebygga och motverka rasism och har också i uppdrag att samordna och följa upp regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Myndigheten producerar klassrumsmaterial, stödmaterial till lärare, utställningar, fortbildningar, rapporter och håller seminarium och samtal.

I regeringsförklaringen 2018 tillkännagav regeringen att ett nytt museum skulle inrättas för att bevara och föra minnet vidare av Förintelsen. 2019 inleddes en utredning för att ta fram ett förslag hur ett sådant museum ska inrättas. Syftet var att fördjupa, bibehålla och utveckla kunskaperna om hur Förintelsen möjliggjordes, vad som skedde i Europa under andra världskriget och hur Sverige agerade.

FLH har fortsättningsvis en viktig roll att fylla och en viktig funktion avseende att arbeta demokratifrämjande med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen och lyfta dagsaktuella frågor som till exempel normer om hbtqi. Uppdraget att informera om Förintelsen övergår till det nya Sveriges museum om Förintelsen samtidigt som FLH fortsätter att arbeta utifrån lärdomar av Förintelsen.

Sveriges museum om Förintelsen ska med utgångspunkt i samlingarna bevara och föra minnet av Förintelsen vidare samt fördjupa kunskaperna om Förintelsen. De två myndigheterna kommer således att arbeta utifrån olika utgångspunkter och kommer därigenom kunna komplettera varandra och tillsammans stärka det demokratifrämjande och kunskapshöjande arbetet kring Förintelsen.

Levande Historia i Göteborg

Kommunstyrelsen i Göteborg tog våren 1998 initiativ till en långsiktig, lokal satsning som kom att kallas Levande Historia i Göteborg (LH). Levande Historia är ett lokalt kommunalt stöd till den nationella satsningen Forum för levande historia men agerar organisatoriskt självständigt. Även i Göteborg var utgångspunkten Förintelsen och nazismens brott mot mänskligheten, men syftet var även att de historiska erfarenheterna skulle knytas samman med dagsaktuella frågor samt skapa förståelse för samhällets värdegrund.

Genom ett kommunfullmäktigebeslut 2002 breddades Levande Historias uppdrag att även omfatta kommunismens och andra totalitära ideologiers brott mot mänskligheten.

2005 fattade kommunstyrelsen ett beslut om att på nytt utvidga uppdraget att handla om brott i alla politiska system. Utgångspunkten för Levande Historias verksamhet är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

2018 beslutade kommunstyrelsen att stärka stadens arbete mot antisemitism och intolerans. Levande historias budget har förstärkts med 2 miljoner kronor årligen sedan 2019. Den utökade budgeten möjliggör mer långsiktiga satsningar.

Levande Historias uppdrag

”Levande historias viktigaste uppgift är att, utifrån historiska erfarenheter stödja satsningar för skolning av ungdomar i demokrati med respekt för alla människors lika och okränkbara värde. Andra uppgifter är att motverka fördomar, totalitära ideologier samt upplysa om brott mot mänskligheten som skett och sker under olika politiska system.”

”Levande historia ska samverka med andra aktörer för att genomföra olika insatser och kan även genomföra aktiviteter i egen regi samt bidra till att andra aktörer kan genomföra aktiviteter i egen regi. Levande historia ska vara lyhörd för signaler om händelser av relevans för insatsen och vara beredd att hjälpa till på olika sätt.”

Utdrag ur Levande historias Uppdragsbeskrivning

Levande Historia ska årligen göra en redovisning till kommunstyrelsen.

Inriktning i aktiviteter

Levande Historias uppdrag är ett utvecklingsarbete och målgruppen är främst ungdomar. Det krävs ett operativt förhållningssätt och samverkan/nätverk med andra aktörer för att genomföra olika aktiviteter. Likaså krävs omvärldsbevakning för att gå i takt med samtiden och den påverkan som unga människor utsätts för. Det är en utmaning att finna metoder för ungdomar att reflektera över vår historia för att bättre förstå vår nutid. Uppdraget Levande Historia är lika angeläget idag som på nittioalet. Vi ser åter en växande främlingsfientlighet och en orolig och polariserad omvärld med krig och konflikter.

Levande Historias verksamhet ska utgöra ett komplement till ordinarie verksamhet. Målgruppen ungdomar nås via skolor, föreningar, församlingar och andra organisationer. Aktiviteter erbjuds även till lärare, fritidsledare, föreningsledare och andra som möter målgruppen.

Mot bakgrund av händelserna hösten 2017 av antisemitisk karaktär, Nordiska motståndsrörelsens (NMR) demonstrationer och attacken mot judiska synagogan, gav kommunstyrelsen Stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram ett förslag på insatser för att stärka Göteborgs Stads arbete mot antisemitism. Förslaget bestod av två delar där tyngdpunkten låg på kunskapshöjande, främjande och förebyggande insatser i skolan. Levande Historia är delaktig i arbetet och samarbetar med andra aktörer för att följa upp insatserna. En central fråga är vilka verktyg lärare och rektorer behöver för att kunna ta svåra samtal och konflikter i skolan och för att kunna bemöta intolerans och antidemokratiska yttringar. Levande Historia samarbetar med grundskole- och

utbildningsförvaltningen för att säkerställa att det stöd som erbjuds efterfrågas och flera aktiviteter har initierats. Som exempel kan nämnas erbjudande om handledning.

Ekonomiskt stöd ges till framgångsrika modeller och metoder som pågår för att ge förutsättningar till utveckling och spridning till fler skolor såsom det Interreligiösa skolprojektet Under samma himmel och Judiska församlingens utåtriktade verksamhet (se sid 12).

Aktivitet i samverkan

Enligt uppdragsbeskrivningen ska Levande Historia främst genomföra aktiviteter i samverkan med olika nätverk och aktörer. Idag samarbetar Levande Historia med grundskole- och utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, Göteborgs universitet, Segerstedsinstitutet, Länsstyrelsen, Svenska kyrkan, Judiska församlingen, Sensus och en rad andra aktörer och föreningar. Även nationella kontakter som exempel Forum för levande historia och Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA).

Budgetuppdrag 2024 – Att stärka arbetet mot antisemitism och islamofobi.

Inför 2024 års budget fick Levande historia ett nytt uppdrag – att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi inom ramen för Levande historia. Inför 2024 års budget tillkommer ytterligare 4 mkr till en sammanlagd budget på 9,3 mkr. Den förstärkta budgeten möjliggör mer strategiska och långsiktiga insatser och att insatserna kvalitetssäkras och riktas till reella behov i verksamhet och hos målgrupp.

Budget och bidrag

Levande Historiska har en egen budget knuten till verksamheten. Levande Historiska årliga budget uppgår till 3,3 mkr och budgeten för det förstärkta uppdraget för att arbeta mot intolerans och antisemitism uppgår till ytterligare 2 mkr. Den största delen av totala summan används till sökta bidrag. En del av summan används till samarbeten med andra aktörer samt i egen regi. Inom ramen för Levande historia finansieras en halvtids planeringsledare på SLK.

	Kommunbidrag	Kostnader	Resultat
Levande Historia	3 300 000	3 373 325	-73 325
Förstärkning stadens arbete mot antisemitism och intolerans	2 000 000	1 797 490	202 510
Summa	5 300 000	5 170 815	129 185

50 ansökningar om bidrag inkom 2023. 2 ansökningar har fått avslag, övriga har erhållit hela eller delar av det sökta bidraget.

Referensgrupp

Till stöd för Levande Historia finns en referensgrupp för att bolla frågor och idéer kring uppdraget och ge synpunkter gällande bidragsansökningar. Där ingår representanter från grundskole- och utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, ungdomsfullmäktige och Göteborgs universitet. Levande historia har fyra fasta ansökningsdatum per år. Gruppen är rådgivande och Stadsledningskontoret fattar slutgiltigt beslut. Ibland bjuds olika aktörer in för att till exempel presentera sin projektplan. Referensgruppen träffas fyra gånger per år.

Exempel på beviljade aktivitetsbidrag 2023

Eid – festival för Alla

200 000

Den årliga Eid festivalen genomfördes för 16:e året i rad – Eid Al Fitr som är den muslimska högtiden efter fastan - Ramadan. Firandet har etablerats till en återkommande tradition/festival på Världskulturmuseet. Under många år har även festivalen aktivt arbetat med att inkludera nyanlända, asylsökande och ensamkommande. Att kunna fira en stor högtid i ett positivt sammanhang, i ett av stadens finrum som stöds av Göteborgs Stad betyder oerhört mycket för deltagarna/besökarna. Eid festivalen har fungerat som en mötesplats oavsett religion, kultur eller annan tillhörighet med en blandning mellan olika åldrar, kön och bakgrund/erfarenheter.

År 2023 firade man båda Eidhögtiderna, Eid Al Fitr och Eid Al Adha med en stor konsert för hela familjen på Världskulturmuseet den 22 april med cirka 300 besökare.

Familjefestivaldelen genomfördes på Blå Stället den 1 juli med cirka 4000 besökare/deltagare.

Filmfestival Mänskliga Rättigheter

70 000

I november genomförs varje år en filmfestival med fokus på Mänskliga rättigheter. Festivalen når ett stort antal ungdomar och lärare och kombinerar film med reflekterande samtal. Filmen som uttrycksmedel i kombination med det öppna samtalet bidrar till ökad förståelse och ökad insikt om andra människors situation. MR filmfestival består av ett stort nätverk av organisationer som engagerar sig i festivalen och ungdomar som representerar och påverkar arbetsgrupperna. Filmfestivalen har en sammanlagd budget på 840 000 och arrangerades för 21 året i rad. 3417 skolungdomar i Göteborg besökte festivalen och erbjöds 34 filmvisningar, ett brett utbud av storfiler, novellfilmer och dokumentärer. Medlen från Levande historia användes till föreläsningssarvoden, filmrättigheter och biografihva.

Fredsdagen i Domkyrkan

50 000

Till minne av Freden efter Andra världskriget den 8 maj arrangerade Svenska kyrkan

Domkyrkoförsamlingen och Kultursamverkan, Göteborgs universitet, Judiska församlingen, Stiftelsen Torgny Segerstedts Minne, Sensus studieförbund och Innerstaden Göteborg en Fredsdag. 2023 års tema var försoningsprocesser, konspirationsteorier, antisemitism och Ukraina. Ett samtal ägde rum i domkyrkan med bland andra Björn Widman DN och Anna Grinzweig Jacobsson författare med sin bok Bröllopspogromen. Under cirka 3 veckor pågår en utställning i stort format på Domkyrkoplan – Message from Ukraine. Målgrupp var den breda allmänheten med extra fokus på unga människor.

Film och samtal - Skolbio

119 862

Levande Historia har sponsrat kulturförvaltningens visningar för högstadiet och gymnasiet av utvalda filmer. Syftet är att öka medvetenheten och därmed förståelse för olika kulturer och att öppna diskussionsforum om mänskliga rättigheter. Till visningarna sker efterföljande samtal med filmpedagoger eller annan relevant person. Tanken är att filmerna ska väcka frågor som öppnar upp för diskussion i klassrummet. Skolbio samarbetar med grundskoleförvaltningen för visning av filmer som passar skolans årshjul.

Filmprojekt Ung kultur

76 000

Med film som verktyg har projektet gett plats åt ungas egna röster om hur det är att tillhöra en nationell minoritet. Projektets syfte var att bidra till arbetet för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur i Göteborg, samt att ge plats för barns och ungas utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket i ett kreativt sammanhang. På påsklovet anställdes sex unga från minoritetsgrupperna resande, romer och samer som med stöd av filmpedagoger skapat varsin kortfilm om hur det är att vara ung och tillhöra en nationell minoritet i Göteborg år 2023. Projektperioden 2023 var en fortsättning på projektet Ta plats! 2022 med målsättning att producera filmer ihop med unga från fler minoritetsgrupper. Målsättningen var att bygga upp ett kortfilm paket som distribueras genom Skolbio och visas i anknäpning till filmer på temat och i samband med de nationella minoriteternas högtidsdagar. Filmerna har visats och uppmärksammats i lite olika sammanhang under året och några av de filmskapande ungdomarna har deltagit i samtal.

Projektet ligger helt i linje med delmål 3 i Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor 2020-2024: *”Göteborgs Stad uppmärksammar och arbetar för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket uppmärksammas och stärks särskilt.”*

Bräcke IMA

306 000

Utbildningsförvaltningen har sökt medel för att öka kunskaperna hos personalen på Bräcke IMA (Individuellt alternativ) om den högerextrema miljöns nya skärningspunkter och uttrycksformer, samt bistå med verktyg och förhållningssätt för att bemöta uttrycken i

skolan. Bakgrund är den problembild som framträtt under vårens möten med skolledare på gymnasieområde Lindholmen. I fördjupade samtal med lärare och rektor på Bräcke IMA diskuterades förekomsten av kraftigt misogyn idéer som blandas med rasistiska, konspiratoriska och queerfoba uttryck som inte bara kränker andra elever och personal utan också står i stark kontrast till skolans värdegrund.

I samverkan med EXPO har personal på Bräcke IMA erbjudits möjlighet att ta del av kontinuerlig rådgivning och kompetensutveckling. Alla insatser anpassas och uppdateras med utgångspunkt i de behov som skolan har. Projektet sträcker sig över ett läsår (hösten 2023 till våren 2024) med följande inplanerade aktiviteter för att nå projektets mål: enkätundersökning, heldagsutbildning, workshops/föreläsningar, kontinuerlig rådgivning, prenumeration Expo radar och utvärdering.

Bild Forum för levande historia utställning Sverige och Förintelsen

Utställning – Sverige och Förintelsen

450 000

Utställningen visades på Stadsbiblioteket 14 april – 10 december 2023 och är producerad av Forum för levande historia. Minnet och förståelsen av Sveriges agerande i samband med Förintelsen förändras över tid och präglar vår svenska självbild på olika sätt. De många berättelserna ger en komplex och ofta motsägelsefull bild av Sverige. Vad visste vi egentligen? Utställningen Sverige och Förintelsen handlade om Sveriges relation och hållning till Förintelsen och lyfte fram enskilda individers mod, men också dåtidens rädsla och passivitet. Utställningen fokuserade på bland annat neutralitets- och handelspolitik, antisemitism och flyktmottagande under åren 1933–1946. Utställningen nådde 15 000 besökare, såväl allmänhet som skolelever och har bidragit till att skapa kunskap kring Förintelsen, antisemitism och Sveriges agerande under Andra världskriget. Förutom utställningen anordnades tre programpunkter kvällstid i anslutning till utställningen. 86 skolklasser med mer än 2000 elever fick en guidad visning av utställningen. Många lärare har uppgett att visningarna varit ett stort stöd för

dem i sin undervisning av Förintelsen. Lärarna sa att utställningen har gett en annan dimension och en bra ingång i en svår fråga.

Motståndskraft mot rasism

207 000

Socialförvaltningen Nordost har genomfört ett kommunalt antirasistiskt projekt som riktar sig till ungdomar i nordöstra Göteborg i samverkan med organisationer från civilsamhället. Syftet har varit att fördjupa kunskapen om hur ungdomar i Angered upplever rasism i sin vardag och ringa in problembild och identifiera behov för att skapa viktig erfarenhetsbaserad kunskap med lokal förankring utifrån ett ungdomsperspektiv. Med den fördjupande kunskapen som bas har projektet i en medskapande process med ungdomarna utvecklat en metod för att rusta ungdomar som riskerar att utsättas för rasism. Projektets kärna har varit att erbjuda ungdomar en utbildning för att rusta dem med kunskap, strategier och verktyg för att möta fördomar, diskriminering och rasism i vardagen med syfte att skapa motståndskraft mot rasism. Utbildningen omfattar även hur man bör agera vid rasistiska händelser i samverkan med Vardagens civilkurage.

Under våren 2022 genomfördes en enkätstudie för att studera ungdomars upplevelse av rasism i nordöstra Göteborg för att kartlägga hur ungdomar upplevelser såg ut i förhållande till hur de definierar rasism, om de blivit utsatta och i så fall varför och var någonstans. Resultatet visade att en mycket stor andel ungdomar svarade att de varit utsatta men få anmälde händelsen. De flesta visste inte vart de skulle vända sig och kände inte till instanserna som tex DO eller Antiskrimineringsbyrån. Resultatet visade även en viss brist på tillit gentemot samhällsinstitutioner. Majoriteten menade att de inte hade orken, visste inte hur man skulle anmäla eller trodde inte anmälan skulle leda någon vart. Hösten 2023 presenterades en uppföljande enkätstudie som bekräftade resultatet i första rapporten och att 65 procent av ungdomarna i området upplever att de blivit utsatta för rasism och diskriminering. [Motståndskraft 2023.pdf | Göteborgs Stad \(mynewsdesk.com\)](#)

Under 2023 har 2439 ungdomar deltagit i olika insatser, ferieutbildningar, enkätundersökningar, kurser och cafékvällar där ungdomar rustats och getts verktyg till att agera mot rasism.

100 judiska hjältinnor

100 000

Judisk krönika har erhållit medel för att slutföra arbetet med boken *100 judiska hjältinnor* och den planerade utåtriktade verksamheten i samband med lansering. Boken är en färgstark bok om judiska hjältinnor genom världshistorien, inspirerad av Rebelltjejer och Svenska hjältinnor. Ett heterogent urval av kvinnor porträtteras. På varje uppslag en sida text som är språktillgänglig från 9 år och den andra sidan färgstarka illustrationer. Ett utarbetat nätverk finns för att sprida boken. Boksläpp planeras 8 mars 2024 samt en utställning på Judiska museet Stockholm 2024 som därefter är tänkt att komma till Göteborg på turné.

Världen finns här

312 025

Världen finns här är ett koncept för att genomföra utbyten mellan elever inom grundskola/gymnasium och vuxna som studerar på SFI. ABF i samarbete med

grundskoleförvaltningen har ansökt om medel för att skapa utbyten i syfte att förebygga intolerans och rasism, samt ge träning i demokratisk kompetens. Syftet är att skapa förutsättningar för personliga och jämlika möten mellan elever och vuxna som studerar på SFI. Pågår 2024 [vardenfinnshar.se](https://www.vardenfinnshar.se)

Stilleståndsdagen

111 000

Stilleståndsdagen högtidlighålls den 11 november varje år till minne av undertecknandet av Stilleståndsavtalet 1918 mellan de stridande parterna i Första världskriget och krigets slut. Krigshandlingarna på västfronten upphörde klockan 11 den 11 nov 1918 – ”den elfte timmen på den elfte dagen i den elfte månaden”. Det finns en långtgående tradition i Göteborg att uppmärksamma dagen i ett samarbete mellan Tyska Christinae församling, St. Andrew’s Anglican Church, Göteborgs stad, Länsstyrelsen, den konsulära kåren och Försvarmakten.

Tyska Christinae församling sökte bidrag för att uppmärksamma Stilleståndsdagen med en temavecka för andra året i rad för eleverna årskurs 9 på Victoriaskolan. Projektet är ett samarbete mellan Tyska Christinae församling och Victoriaskolan för demokrati och ökad förståelsen för krigets konsekvenser genom att uppmärksamma Stilleståndsdagen och krigsgravarna på Kvibergs kyrkogård. Genom att koppla personöden till krigsgravarna på Kvibergs kyrkogård fick eleverna reflektera över etiska frågor som ställs på sin spets i en krigssituation. Projektet har en väl genomarbetad projektplan med en tydlig koppling till vår samtid och krigets konsekvenser. Projektet fick goda omdömen och väckte många frågor och funderingar bland eleverna kring etiska dilemman som projektet lyfte.

Insatser för att stärka Göteborgs Stads arbete mot antisemitism 2023

Enligt kommunstyrelsebeslut stödjer Levande Historia judiska församlingens utåtriktade verksamhet med 450 000 SEK årligen.

EDUT - Vittnesmål om Förintelsen

283000

Enligt beslut i

kommunstyrelsen 2018 ges årligen ett ekonomiskt stöd på 283 000 kr till vittnesmålsverksamheten. EDUT är ett hebreiskt ord som betyder vittnesmål. Den så kallade Överlevandegruppen består av andra och tredje generationens överlevande och erbjuder föreläsningar. De besöker skolor och erbjuder gratis föreläsningar om Förintelsen. Efter Hamas attack mot Israel har bokningarna av EDUT minskat med cirka en tredjedel. Under 2023 genomförde även EDUT en utbildningsdag för lärare.

Synagogevisningar och pedagogiskt stöd för elever

167 000

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2018 ges årligen ett ekonomiskt stöd på 167 000 kronor. Visning av synagogan är ett led i arbetet mot demonisering av juden från antisemitiska föreställningar. Att förklara judendomen och visa att detta är gammal del av vårt Göteborg, som historiskt sett har betytt mycket för stadens utveckling, att judarna är en av de äldsta minoritetsgrupperna i Göteborg och är också ett bra bevis på att samhället kan lyckas med integration. Det omedelbara mötet med föreläsaren som visar synagogan med stolthet och samtalet med hen är ett bra sätt mot avhumanisering av en hel folkgrupp. Fram till den 7 oktober hade synagogan 4000 besökare. På grund av säkerhetsläget stängde synagogan och 700 besök fick avbokas. I januari öppnades synagogan åter upp för besök.

Under samma himmel – Sensus studieförbund

640 000 + 495 000

Under samma himmel är en interreligiös och interkulturell kurs för goda relationer i och utanför skolan. Utifrån skolans värdegrund är kursen utformad för att motverka alla former av förtryck och öka förståelsen mellan människor, skapa goda samarbeten och ett varmare klimat i skolan. Under kursen möter eleverna unga människor med olika religiös positionering. Därigenom ges de möjlighet till personliga möten som öppnar för samtal om tro, liv och identitet. Eleverna övar sig att sätta sig in i andras perspektiv, samtala och samarbeta. Tanken är att inleda ett långvarigt samarbete med de skolor där kursen ges. Kursen integreras som en del av skolans långsiktiga arbete för ökad tolerans, en ökad förståelse för olikheter och ett bättre klimat på den aktuella skolan. Sensus är huvudman för Under samma himmel. Enligt beslut i kommunstyrelsen 2018 ges årligen ett ekonomiskt stöd på 600 000 kr till en pedagogtjänst.

Under året har projektets syfte och mål omformulerats. Avsikten är att göra projektet tydligare och att utveckla den delen som handlar om att stärka eleverna på ett personligt och existentiellt plan. Syftet med Under samma himmel är att stärka unga i förmåga att bära sina liv (existentiell hälsa) och samexistera med varandra (demokratisk kompetens), i ett segregerat och pluralt samhälle. Kursen avser att motverka alla former förtryck och diskriminering; specifikt det förtryck som närs ur rigida, generaliserade, förutbestämda och fientliga föreställningar om individer och grupper, utifrån deras etniska, kulturella eller religiösa hemvist. Målgrupp är elever i år 8, med särskilt fokus på dem som löper betydande risk att påverkas negativa av samhällets segregerade struktur. Beviljat bidrag gäller 640 000 för den ordinarie verksamheten och 495 000 för berättarverksamheten. Berättarverksamheten har under det senaste verksamhetsåret vuxit och utvecklats och med en god mångfald; av människor, bakgrunder, och perspektiv som alla har funnit en gemensamhet i samtalet om existentiell hälsa och sällskap på det som kallas för livets resa. Detta har lett till en bredare diskurs kring olika tolkningar och förståelser av hur livet kan levas, och varför människor enar och skiljer sig i strävan. Det har varit särskilt givande att mana till dialog med de minoritetsperspektiv som bredare samhällsdiskurser tenderar att tala om.

<https://undersammahimmel.org/>

Tålmodets pedagogik och det icke dömande samtalet

110 000

Grundskoleförvaltningen har sökt medel för en fortsättning och vidareutveckling av projektet Tålmodets pedagogik tillsammans med två handledare. Tanken är att hitta en modell som möjliggör för pedagoger att hantera svåra frågor i klassrummet. Projektet har bestått av både handledning som att ta fram ett stödmaterial. Personalen har upplevt det positivt att få möjlighet att diskutera och få handledning hur man ska bemöta svåra frågor, att hitta ett verkningsfullt bemötande i de omedelbara situationerna. Att implementera ett nytt arbetssätt är komplext och det behövs ett handfast stöd. Metoden är att genomföra demonstrationsundervisning med de ordinarie lärarna som auskultanter. Efteråt samtalar berörd lärare med handledarna. Man gör en utvärdering i dialogform där personalens reflektioner står i centrum. Pågår hösten 2023 och vårterminen 2024.

Efter den 7 oktober har det funnits möjlighet för skolor att få handledning. Syftet är att ge metoder och verktyg för pedagoger att bemöta elever med motstridiga åsikter och förmedla mänskliga rättigheter för att främja demokratiska principer i klassrummet.

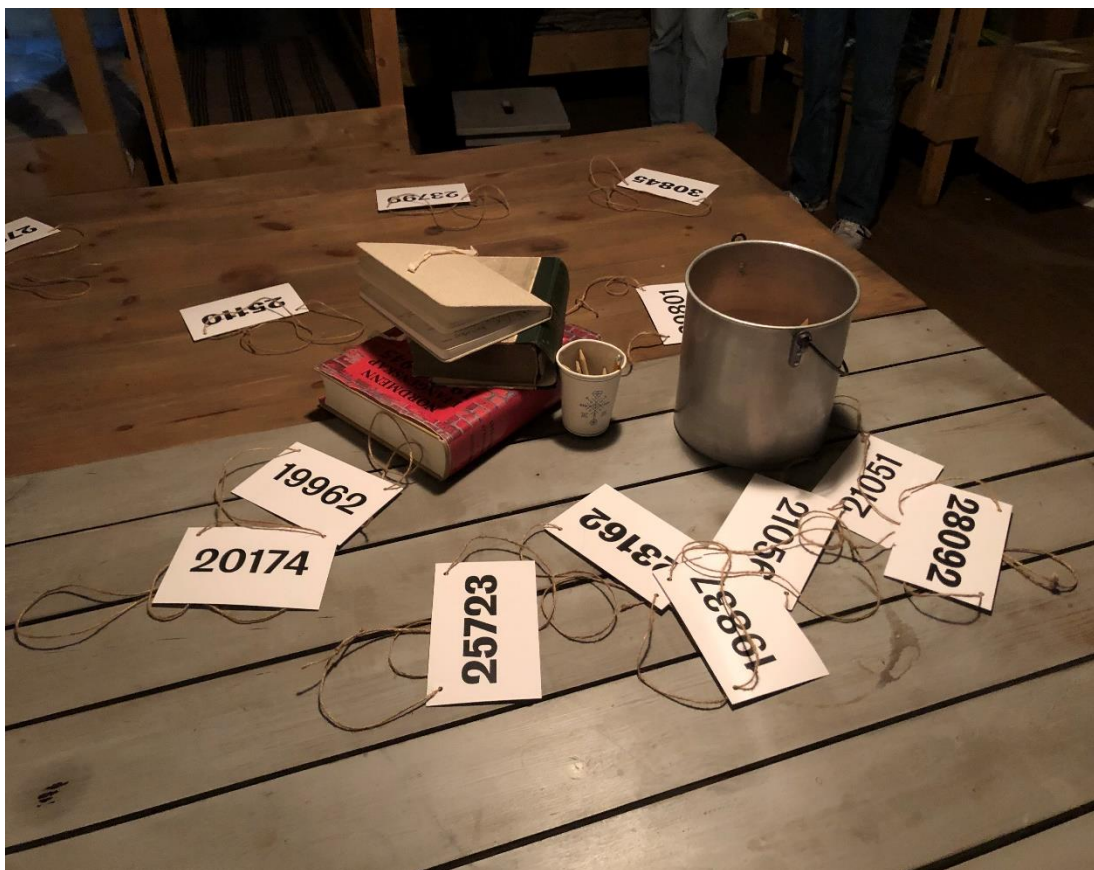
Hågkomstresor till Norge - Voksenåsen

202 500

Forum för Levande Historia har tillsammans med Voksenåsen utvecklat ett koncept för Hågkomstresor till Norge. Voksenåsen erbjuder studieresor för elever till autentiska minnesplatser för nazismens offer. Syftet är att med utgångspunkt i historien reflektera över demokrati. Levande Historia har ingått ett treårigt samarbetsavtal med Voksenåsen och erbjuder resebidrag som halverar kostnaderna för 100 elever och 15 medföljande vuxna per år. Lärare och arrangörer av resorna har uttryckt stor tacksamhet för dessa resebidrag och har sagt att resorna inte hade varit möjliga utan dessa bidrag. Resorna som det beviljats bidrag till har antingen genomförts 2023, eller genomförs våren 2024.

Resultaten från utvärderingarna som gjort för 2023 visar att cirka 80 procent av eleverna hade lärt sig mycket om holocausthistorien i Norge och det judiska livet under ockupationen. Cirka 60 procent av eleverna har upplevt att de har fått större förtroende för att deras åsikter och handlingar kan göra en skillnad i dagens samhälle efter en sådan resa. Citatet nedan från en elev förklarar på vilket sätt eleverna känner att de har fått större förtroende för att göra en skillnad i samhället:

"Ja, eftersom jag tror att många efter denna resa 'även jag' får en större blick i hur man inte ska bli för van vid att man har det så bra i 'nuet', utan det man är med och påverkar nu, så är man också med och påverkar framtidens gång."

Dramatiserad presentation på Grinimuseet. Foto: Ann Hanbert

Exempel på aktiviteter i samverkan 2023

Samling för demokrati – Åminnelse dagen 27 januari

35 590

Göteborgs Stad och Levande Historia ingår i en arbetsgrupp tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland, Göteborgs universitet, Judiska församlingen i Göteborg och Göteborg Stads råd för den nationella minoriteten romer som årligen uppmärksammar *Åminnelse dagen av Förintelsen* den 27 januari.

Fortbildningsdag för lärare - Att erövra demokratin

30 318

I samarbete med Segerstedtsinstitutet, grundskoleförvaltningen, Globala skolan och Vänföreningen stiftelsen Torgny Segerstedts minne arrangerar Levande Historia årligen på höstlovet en utbildningsdag för lärare. 2023 års tema var *-Hur undervisa om Förintelsen* och dagen bjöd på föreläsningar om aktuell forskning och workshops med aktuella exempel och pedagogiska verktyg kring det demokratistärkande arbetet. Ett åttiotal lärare deltog och ett antal aktörer fanns på plats för att visa sitt material och lämna kontaktuppgifter.

Även i år har Levande Historia erbjudit 5 teaterföreställningar med tema Förintelsen anpassat för olika åldersgrupper. Under 2023 har vi fortsatt vårt samarbete med kulturförvaltningen kring utbudet av teaterföreställning som Levande Historia är med och finansierar. Initiativ kan tas från Levande historia för en specifik föreställning till exempel genom att öka utbudet av fler föreställningar med tema om Förintelsen. Teatergrupper kan själva söka bidrag från Levande Historia för att spela en föreställning. Kulturförvaltningen kan söka bidrag för extra inköp av angelägna föreställningar. Syftet är att kunna erbjuda fler föreställningar med angelägen tematik för fler barn och unga i Göteborg. Från och med vårterminen 2023 programläggs alla föreställningar på KuBo som är en digital plattform och bokningssida för kulturutbud för barn och unga i Göteborg. Kulturförvaltningen sköter marknadsföring, fördelning, koordinering och administration. Skådespelarna bör finnas tillgänglig för samtal efter föreställningarna och/eller att lärarhandledning eller någon typ av metodmaterial finns framtaget.